

7

Recenzja książki

„Pułapki myślenia. O myśleniu szybkim i wolnym”

Daniela Kahnemana

JAKUB TRACZYK

Szkoła Wyższa Psychologii Społecznej

Wydział Zamiejscowy we Wrocławiu

„Pułapki myślenia. O myśleniu szybkim i wolnym” to tytuł nowej książki Daniela Kahnemana – laureata Nagrody Nobla z dziedziny nauk ekonomicznych, którą otrzymał w uznaniu za łączenie odkryć psychologicznych dotyczących ludzkich sądów i podejmowania decyzji z ekonomicznymi modelami racjonalności. Daniel Kahneman wraz ze swoim długoletnim współpracownikiem Amosem Tverskim opublikował wiele przełomowych badań, które ożywiły dyskusję w gronie psychologów i ekonomistów naukowo zajmujących się podejmowaniem decyzji. Jak wskazuje sam autor, celem „Pułapek myślenia” jest pobudzenie do dyskusji tych czytelników, którzy wcześniej nie spotkali się z jego pracami na temat sposobu, w jaki rozumiemy, wnioskujemy i wydajemy sądy. Jednakże, szczegółowa analiza licznych danych eksperymentalnych sprawia, że praca Kahnemana stanowi obszernie źródło wiedzy również dla osób, które znają jego badania dotyczące heurystyk, inklinacji poznawczych czy teorii perspektywy.

Autor nie stara się dokonać przeglądu badań zrealizowanych przez niego od początku kariery. Skupił się raczej na jasnym i popartym wieloma barwnymi przykładami przedstawieniu swojego podejścia do procesów myślenia, posiłkując się w tym celu odkryciami psychologii poznawczej i społecznej.

Książka podzielona została na pięć części. W części pierwszej autor przedstawił koncepcję dwusystemowego funkcjonowania ludzkiego umysłu. Opis najważniejszych aspektów działania szybkiego, automatycznego i bezwysiłkowego Systemu 1 oraz skontrastowanie go z wolniejszym, deliberacyjnym i kontrolowanym Systemem 2 wprowadza czytelnika w złożoność ludzkiego zachowania oraz dalsze rozdziały. Część druga omawia zjawisko heurystyk oceniania. Autor, opierając się na propozycji dwóch systemów

przetwarzania informacji, tłumaczy, dlaczego niektóre skomplikowane formy myślenia, jak na przykład myślenie asocjacyjne, przychodzą nam bez trudu, a niektóre – jak myślenie statystyczne – prowadzą do wielu błędów w przetwarzaniu informacji. Pojawia się tu wiele przykładów zaczerpniętych wprost z badań publikowanych w renomowanych czasopismach. Czytelnik może zapoznać się z problemem Lindy, by zrozumieć błąd koniunkcji czy zastanowić się nad zagadką dotyczącą nowojorskich taksówek, która przybliżyła problem wnioskowania Bayesowskiego. W części trzeciej Kahneman zastanawia się, dlaczego ludzie przeceniają swoje rozumienie rozmaitych zjawisk, są zbyt pewni siebie i nie biorą pod uwagę roli przypadku. Podnosi tutaj także temat ekspertów, intuicji i jej działania, podając zarówno zalety, jak i wady oraz ograniczenia myślenia intuicyjnego. Przybliżenie założeń teorii perspektywy oraz odniesienie wyników badań psychologicznych do modeli racjonalnego podejmowania decyzji to temat części czwartej książki. Kahneman na przykładach loterii i opisów sytuacji ryzykownych, które były wykorzystywane w rozmaitych badaniach, wyjaśnia czym jest efekt posiadania, zakotwiczenia, czy też zjawisko przeceniania małych i niedoceniaenia wysokich prawdopodobieństw. Autor w bardzo przejrzysty sposób przedstawia tu także koncepcję czterech wariantów stosunku do ryzyka. Ostatnia, piąta część książki przybliży czytelnikowi pojęcia „jaźni doświadczonej” i „jaźni pamiętającej” oraz roli, jaką odgrywają one w poczuciu dobrostanu i szczęścia jednostki. Autor stawia tu również szereg pytań na temat ich znaczenia dla prowadzenia skutecznej polityki społecznej.

Jak pisze sam autor, „Pułapki myślenia” są skierowane do osób, które w biurowej kuchni, w przerwie od pracy, chcą rozmawiać o działaniu ludzkiego umysłu. Książka Kahnemana w rzetelny sposób dostarcza tematów do dyskusji oraz argumentów ją pobudzających. Każdy rozdział

książki kończy się postawieniem kilku pytań, które taką dyskusję mają stymulować. Badacze zajmujący się na co dzień tematyką podejmowania decyzji i wydawania sądów znajdą w tej pozycji wiele anegdot z życia Kahnemana, które opisują jego współpracę z Tverskim czy okoliczności narodzin przełomowych pomysłów. Dodatkowo, na końcu wydawnictwa można zapoznać się z przedrukami dwóch tekstów autora na temat wydawania sądów oraz teorii perspektywy, które w mniej popularnonaukowym stylu dopełniają i zamykają książkę.

„Pułapki myślenia” autorstwa Daniela Kahnemana to pozycja wyjątkowa. Autor w jasny i przejrzysty sposób przedstawia swój pogląd na funkcjonowanie procesów myślenia, podejmowania decyzji i wnioskowania. Prosty i przystępny język poparty wieloma realnymi przykładami oraz wynikami badań sprawi, że książka Daniela Kahnemana może znaleźć szerokie grono odbiorców.